

Naturvårdsverket
registrator@naturvardsverket.se
Nils.Martenson@Naturvardsverket.se

Ärendenummer
NV-06912-24

Datum
2025-01-13

Förslag på ändringar av de jakttider som regleras i jaktförordningen (1987:905)

BirdLife Sverige lämnar härmed följande förslag på ändringar av de jakttider som regleras i jaktförordningen (1987:905).

Simänder

Simänder är under hösten mycket lika varandra, och därför är risken stor att det i samband med jakt på andra änder skjuts fredade arter (snatterand, stjärtand, skedand och årtä). För att minska risken för felskjutning anser BirdLife Sverige att jakt på **kricka och bläsand** bör upphöra, i synnerhet eftersom arterna är rödlistade som *sårbara* (VU) på den svenska rödlistan. Naturvårdsverket föreslog fredning i den förra omgången, men Regeringen behöll jakten.

Sjöorre

Bör fredas eftersom jakten är försumbar (under förra jaktåret sköts enligt Jägareförbundets statistik endast 21 sjöorrar i hela landet). Under vintermånaderna är sjöorrarna främst koncentrerade till det fåtal lämpliga områden med sandbotten, ett djup av cirka fem meter och täta bestånd av hjärtmussla som finns i Laholmsbukten och Skälderviken samt utanför kusten i mellersta Halland (Ugglarp). I dessa områden ligger sjöorrarna i blandflockar med internationellt rödlistade svärtor. Störningen som eventuell jakt innebär drabbar alla individer i flocken, även de fredade och rödlistade svärtor som sjöorrarna sällskapar med.

Ejder

Det svenska beståndet av ejder har minskat från över 300 000 par vid millennieskiftet till ungefär en femtedel idag, och det finns därmed ingen annan svensk fågelart som gått tillbaka lika kraftigt och lika snabbt (uppemot 85 % på 25 år!). Ejdern klassas som *starkt hotad* (EN) på den svenska rödlistan. Att trots detta tillåta jakt på arten är högst oansvarigt och helt stick i stäv med besluten att upphöra med jakt på bl.a. alfågel och småskrake, vilket gjordes med hänvisning till tydliga direktiv från EU-kommissionen. Sverige har, med rätta, kritiserat Frankrike för jakt på ortolansparv samt den omfattande småfågeljakten i Medelhavsområdet generellt. Denna kritik framstår som icke trovärdig om vi skulle återinföra jakt på den snabbt minskande och starkt hotade ejdern.

I september 2022 beslutade AEWA (*Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds*) om en internationell förvaltningsplan för ejdern¹. Mål (1) och syfte (2) med planen återges på sida 8:

1. *To restore the three AEWA-listed migratory populations of the Common Eider (*Somateria mollissima*) to a favourable conservation status.*
2. *To halt the decline of these populations and to start their recovery by 2032.*

Även om relativt få ejdrar skulle skjutas i Sverige vid återinförd allmän jakttid, så är det ändå en åtgärd som motverkar såväl mål som syfte med den internationella förvaltningsplanen. Planen anger (på sida 10) att

¹ Lehtikoinen, P., Alhainen, M., Frederiksen, M., Jaatinen, K., Juslin, R., Kilpi, M., Mikander, N. & Nagy, S. (compilers) 2022. International Single Species Action Plan for the Conservation of the Common Eider *Somateria m. mollissima* (Baltic, North & Celtic Seas, and Norway & Russia populations) and *S. m. borealis* (Svalbard & Franz Josef Land population). AEWA Technical Series No. 75, Bonn, Germany.

additiv mortalitet från jakt ska undvikas och att *"...the legal protection or hunting moratorium of the population is the most effective action to minimise the additional mortality from hunting and to maximise the conservation benefits. These countries are encouraged to implement or continue legal protection or moratorium."*

Ett viktigt steg för att Sverige ska kunna återinföra ejderjakt utan att komma i konflikt med förvaltningsplanen är att bidra till att ta fram och implementera ett efterfrågat "adaptivt förvaltningsprogram" (*Adaptive Harvest Management Programme – AHMP*) för ejder (se sida 11). Detta behövs *"in order to ensure, assess and manage the sustainability of hunting within the relevant management units. When a sustainable hunting quota is identified through an AHMP, ensure hunting in the EU only takes place in compliance with the requirements of the Birds Directive (no hunting during the rearing season or during the various stages of reproduction, nor during the return to the rearing grounds, without prejudice to Article 9 of the Birds Directive.)"*

Förvaltningsplanen tar upp ett antal åtgärder som undertecknande stater förväntas tillämpa. Det finns flera åtgärder som Sverige bör arbeta med, för att på sikt möjligen se till att ejderpopulationen stärks så påtagligt att det kan bli aktuellt med att tillåta jakt på arten. Det är svårt och omfattande att komma till rätta med det allvarliga hälsotillståndet för Östersjön, men en åtgärd som är relativt lätt att implementera är att avlägsna mink från viktiga häckplatser för ejder. Att undersöka och dokumentera klimatförändringarnas påverkan på ejder borde ligga i Sveriges intresse inom exempelvis HELCOM-samarbetet.

Dalripa och fjällripa

BirdLife Sverige anser att jakt på ripor endast bör tillåtas i de (fjäll-)trakter där bestånden är dokumenterat starka. Riporna bör fredas i Värmland, Dalarna nedom Älvdalens kommun, Gävleborgs och Västernorrlands län samt i landskapen Västerbotten och Norrbotten.

Ripjakten bör konsekvent avslutas senast den 15 februari, eftersom man därefter bedriver jakt på de fåglar som överlevt vintern och med stor sannolikhet kommer att gå till häckning. Jakten riskerar då att få negativa effekter på det häckande beståndet och stämmer dåligt med jägarnas devis att ta av räntan i stället för kapitalet, ett kapital som också ska föda hotade arter som jaktfalk. Grundprincipen är att fåglar ska vara fredade under häckningstid, vilket också föreskrivs av EU:s fågeldirektiv. Fåglar ska således inte jagas när de har inlett sin reproduktion, vilket för ripor måste anses vara fallet när de börjar spela (vilket ofta sker redan i februari).

Ripjaktens början ska vara densamma som i Norge, d.v.s. den 10 september. Ripjakt i Sverige redan från den 25 augusti lockar många utländska (inklusive norska) jägare hit, vilket leder till ett oproportionerligt jakttryck på svenska fjällmarker. Det behöver utredas hur ripjakt innan den 10 september, och fram till den 15 mars, påverkar riporna, samt huruvida vårjakten är förenlig med EU-direktiven.

Orre och tjäder

Med tanke på att domstolar (i mål gällande skogsbruk) slagit fast att tjädern ska behandlas utifrån regionala förhållanden, måste även jakten anpassas till detta. Både orre och tjäder har minskat i södra Sverige och populationerna är där på många håll mycket svaga. Jakten bör därför upphöra eller kraftigt begränsas. BirdLife Sverige anser att det för orre och tjäder bör införas ett tillfälligt jaktstopp i Götaland tills jakttiderna revideras nästa gång. I övriga landet kan nuvarande jakttider gälla.

Morkulla

Morkullan har under lång tid tillfälligt övervintrat i södra Sverige. Men det är först under senare årtionden som övervintring blivit mera frekvent förekommande, och i viss mån även kommit att omfatta områden längre norrut (exempelvis öar i Stockholms skärgård). Några vetenskapliga studier av morkullans övervintring i Sverige har inte bedrivits, men däremot har det gjorts studier på amatörnivå (*Vår Fågelvärld* 1/2004, sid. 10–13). Dessa studier, som fortsatt fram till idag, visar att de övervintrande morkullarna både koncentreras och förblir mycket stationära under perioder med kallt väder. Fåglarna ansamlas längs öppna småbäckar i kustnära skogsområden och kan där stå stilla på samma plats i ett par dygn när omständigheterna är bistra. De är då mycket sårbara. En jägare med duktig hund skulle därför ganska lätt kunna skjuta bort en betydande del av det övervintrande beståndet under köldperioder. Det är inte heller etiskt försvarbart att jaga under sådana omständigheter. Av detta skäl anser BirdLife Sverige att jakten på morkulla ska upphöra senast 30 november, så som gällde innan 2020. Förlängningen av jakttiden till den 31 december motiverades främst med "träning av jakthundar".

Gråtrut och fiskmå

Måsfåglar utgör inte resurs som mänsklig föda. Numera är gråtrut och fiskmå båda rödlistade, som *sårbar* (VU) respektive *nära hotad* (NT), och borde således fredas från allmän jakt. I de fall arterna framkallar problem så är skyddsjakt fullt tillräcklig för att hantera dem (de allra flesta måsfåglar som skjuts i Sverige, skjuts i samband med skyddsjakt).

Nötskrika

Den jakt som idag sker på nötskrika syftar inte till att ta tillvara jaktbytet utan är snarare att betrakta som predatorjakt, med bristfällig dokumentation om eventuella nyttoeffekter. Vi anser därför att den allmänna jakttiden på nötskrika ska avskaffas och ersättas med skyddsjakt om det skulle uppstå behov.

Kråka, råka, kaja och skata

Den jakt som sker på dessa arter syftar inte till att ta tillvara bytet på något vis utan är enbart att betrakta som predatorjakt. Med denna bakgrund, samt att kråkan gått påfallande mycket tillbaka, och numera är rödlistad som *nära hotad* (NT), anser BirdLife Sverige att allmän jakt på såväl kråka som råka, kaja och skata ska avskaffas. I stället bör eventuella problem lösas med skyddsjakt.

Skyddsjakt på enskilds initiativ

Skyddsjakt ska ses som undantag om dokumenterat allvarliga skador återstår efter att förebyggande och kompensatoriska åtgärder har vidtagits. Denna jakt bör då avse en av myndighet beslutad och begränsad jakt inriktad på särskilt skadegörande individer i syfte att minska skadorna. Skyddsjakt måste regelmässigt kontrolleras och utvärderas och individer skjutna under skyddsjakt måste ingå i jaktstatistiken. Skyddsjakt på enskilds initiativ innebär att myndigheterna släpper kontrollen, vilket i många fall med stor sannolikhet innebär att omfattningen ökar och att effekterna av skyddsjakten blir omöjliga att spåra.

Fortfarande saknas ett fungerande system för redovisning av skyddsjakt på enskilds initiativ när det gäller EU-listade arter. Det anges förvisso som krav för jakten att "*lämna de uppgifter som Naturvårdsverket föreskriver*", men rapporteringen är likväl frivillig och sporadisk. De antal som respektive länsstyrelse rapporterar till Naturvårdsverket, för sammanställning och vidarebefordran till EU-kommissionen, är således (mycket) ofullständiga, vilket strider mot EU:s regelverk. Det är hög tid att ett korrekt rapporteringssystem införs, alternativt att länsstyrelserna åter blir skyldiga att meddela tillstånd för skyddsjakt med angivna antal som får skjutas (med rapporteringskrav). Den skyddsjakt på enskilds initiativ som för storskarv, sångsvan, vitkindad gås och trana har pågått sedan 2020 måste utvärderas!

Skyddsjakt på sädgås

Den fennoskandiska populationen av tajgasädgås (*Anser fabalis fabalis*) har minskat kraftigt och klassas nu som *sårbar* (VU) på den svenska rödlistan (antalet reproduktiva individer skattas till 520–1200).

Det är (även för erfarna fågelskådare) ofta mycket svårt att skilja tajgasädgäss från tundrasädgäss. Med tanke på tajgasädgåsens sårbara status i Sverige bör skyddsjakt på enskilda initiativ inte längre tillåtas (i Skåne och Blekinge). I nordöstra Skåne förefaller dialogen mellan länsstyrelse, markägare och ornitologer ha lett till en acceptabel förvaltning som gör att skyddsjakten kan hanteras som specifik skyddsjakt – under beslut av länsstyrelsen – i stället för på eget initiativ.

Oavsett skyddsjaktsform bör formuleringen ändras från "vid fält med oskördad gröda" till "på fält med oskördad gröda" (våra understrykningar). Nuvarande skrivning ger möjlighet till tolkningar som sannolikt inte var avsedda med bestämmelsen, då även förbipasserande sädgäss, som inte utgör allvarlig skada, kan skjutas.

Skyddsjakt på vitkindad gås

BirdLife Sverige föreslår att formuleringen ändras från "vid fält med oskördad gröda" till "på fält med oskördad gröda" (våra understrykningar). Det kan knappast vara avsikten att vitkindade gäss som exempelvis vilar på en strand eller betar på en sjömark ska få skyddsjagas bara för att det finns ett fält med oskördad gröda i närheten.

Hundträning

En mycket viktig princip är att varken jakt eller hundträning ska få förekomma under parningstid och yngeltid (inklusive tidpunkt för spel hos vissa fågelarter respektive tider då ungar är beroende av sina föräldrar för att överleva). BirdLife Sverige anser att det finns skäl att se över ifall gällande regler behöver korrigeras, samt om det finns andra tider eller platser som bör undantas från lösa jakthundar.

Ansvariga för framtagandet av remissvaret har varit Daniel Bengtsson (fågelskyddsansvarig), Anders Wirdheim (sakkunnig jakt) och Jens Mattsson (styrelseledamot).

För BirdLife Sverige,

Daniel Bengtsson, Fågelskyddsansvarig
070 515 45 33, daniel.bengtsson@birdlife.se

Kjell Carlsson, Ordförande
070 226 77 62, kjell.carlsson@birdlife.se